

Företagshemligheter i domstolarnas praxis – del 2

För drygt två år sedan publicerade Ny Juridik en artikel med rubriken ”Företagshemligheter i domstolarnas praxis” (Ny Juridik 4:02) som rörde åren 1991 till 2002. De senaste åren har rättsutvecklingen med avseende på lagen om skydd för företagshemligheter (FHL) varit intensiv och ytterligare ett drygt tjugotal domar och beslut har meddelats. Advokat Henrik Bengtsson och jur.kand. Johan Kahn, båda verksamma inom Advokatfirman Delphi & Co:s ITC-grupp med immaterialrätt och IT-rätt, har därför gjort en förnyad genomgång av i första hand opublicerad rättspraxis rörande företagshemligheter under åren 2003 till 2005 (juni).

Sedan vi publicerade den förra praxisgenomgången har det tillkommit omfattande rättspraxis beträffande företagshemligheter, bl.a. fem hovrättsdomar och en tingsrättsdom rörande företagsspioneri, försök till företagsspioneri och olovligt brukande. Arbetsdomstolen har också bedömt ett flertal mål rörande anställ-
das angrepp på företagshemligheter. Sedan vår artikel publicerades har också professorn i arbetsrätt vid Lunds Universitet, Reinhold Fahlbeck, genomfört en omfattande uppdatering av monografin ”Företagshemligheter, konkurrensklausuler och yttrandefrihet 2 uppl. (Norstedts) (nedan ”Kommentaren”). Vår ambition med denna artikel är att, liksom i förra artikeln, i korthet referera ny över- och underrättspraxis rörande FHL och närliggande områden. I denna artikel kommer vi också att särskilt adressera praxis kring interimistiska beslut eftersom säkerhetsåtgärder har stor betydelse för rättighetshavarens möjligheter att begränsa sin skada

vid angrepp och åstadkomma ett snabbt och effektivt svar på an-
 språk.

Referat av domar rörande företagshemligheter

Referaten nedan är ordnade efter instansordning innebärande att de mål som prövats av Arbetsdomstolen återges först, därefter följer domar från hovrätterna och slutligen domar från tingsrätterna (Högsta domstolen har inte meddelat några domar beträffande företagshemligheter under den aktuella perioden). Liksom tidigare berör huvuddelen av avgörandena anställdas angrepp på kundregister i syfte att använda desamma i egen eller annans konkurrerande verksamhet.

Frösunda, AD 21/03

Ann-Marie D var verksamhetschef för bolaget Frösunda Assistans AB:s ("Frösunda") kontor i Lund. Frösunda levererade personlig assistans till funktionshindrade. Ann-Marie D sade upp sig från sin anställning hos Frösunda för att starta bolaget Anemon Personlig Assistans AB ("Anemon"), verksamt inom samma bransch som Frösunda. Under Ann-Marie D:s uppsägningstid sade 20 av Lundakontorets 31 kunder upp sina avtal med Frösunda och blev kunder till Anemon. Frösunda väckte talan mot Ann-Marie D och Anemon och menade att dessa hade angripit Frösundas företagshemligheter och att Ann-Marie D hade åsidosatt sin lojalitetsplikt.

I tingsrätten försökte Frösunda visa att ett flertal företagshemligheter hade angripits, bland annat en manual kallad "Bettans Lilla Röda" innehållande lagtext, kollektivavtal, checklistor, avtalsmallar och beskrivningar av rutiner. Frösunda menade vidare att Ann-Marie D och Anemon angripit information kring storleken på bolagets s.k. assistanspeng, en uppgift om prissättning. Tingsrätten konstaterade att "Bettans Lilla Röda" var av så allmän karaktär att den inte kunde sägas röra affärs- eller driftsförhållanden. Tingsrätten underströk detta förhållande genom att ange att ett röjande av uppgifterna i "Bettans Lilla Röda" inte heller kunde vara ägnat att medföra skada i konkurrenshänseende. Frösundas talan avseende angrepp på företagshemligheter bifölls därför inte.

Målet överklagades till Arbetsdomstolen ("AD") som i tillägg

till vad tingsrätten kommit fram till, konstaterade att "Bettans Lilla Röda" varit allmänt tillgänglig för den som vistades på kontoret och att informationen därmed inte kunde anses ha varit hemlighållen. Således uppfyllde "Bettans Lilla Röda" inget av de kriterier som uppställs i 1 § 1st FHL för att viss information skall utgöra en företagshemlighet. I frågan om den s.k. assistanspengen hade Frösunda skickat information till samtliga kunder om dennas storlek varför AD konstaterade att uppgiften inte kunde anses ha hållits hemlig. Därmed utgjorde inte heller denna information en företagshemlighet.

AD fastslog vidare att avtalen mellan Frösunda och dess kunder i vissa delar kunde utgöra företagshemligheter men att det inte var utrett i målet att ett röjande av sådan information skulle medföra skada i konkurrenshänseende. Därmed ansågs inte heller denna information utgöra företagshemlighet. I AD kom ett kundregister att läggas till den information som Frösunda menade hade angripits. AD konstaterade att Frösundas kundregister med uppgifter om kundernas behov och önskemål var att betrakta som en företagshemlighet. AD hade därmed att ta ställning till om kundregistret obehörigen hade angripits av Ann-Marie D respektive Anemon. Frågeställningen avsåg dels Ann-Marie D:s agerande under anställningen hos Frösunda, dels Ann-Marie D:s respektive Anemons agerande efter det att Ann-Marie D:s anställning hade upphört. Frösunda lyckades inte visa att Ann-Marie D under sin anställning hade använt kundregistret för att kontakta kunderna i syfte att förmå dem att säga upp sina avtal med Frösunda. Inte heller kunde det visas att informationen i kundregistret använts av Ann-Marie D respektive Anemon eftersom kunderna själva disponerade över den företagshemliga informationen och därmed förelåg inget angrepp på företagshemligheter.

Det är intressant att notera att AD ansett att nyttjande av kundinformation inte utgör ett obehörigt angrepp på företagshemligheter om kunderna själva tar kontakt med företaget. En motsatt slutsats skulle dock ha lett till orimliga konsekvenser eftersom det skulle ha inneburit ett yrkesförbud för den tidigare anställde.

Malakiten, AD 61/03

Tingsrättens dom i detta mål redovisades i Företagshemligheter i domstolarnas praxis i NJ 4:02. Domen överklagades till AD som

gjorde en delvis annan bedömning beträffande skadeståndets storlek. I korthet handlade målet om två anställda som bytt arbetsgivare och tagit med sig information kring oavslutade affärer från sin gamla arbetsgivare.

I domskälen resonerade AD kring huruvida de synnerliga skäl som krävs för att skadeståndsskyldighet skall uppstå för en före detta anställd förelåg. AD konstaterade att de båda tidigare anställda hade angripit företagshemligheter efter det att deras anställningar hade upphört. Den ene av de tidigare anställda hade angripit företagshemligheter i tio fall och den andra i fem fall, således ett systematiskt förfarande. På grund av att det rörde sig om ett, i detta sammanhang, begränsat antal fall fann AD dock att synnerliga skäl inte förelåg. Något skadeståndsansvar för de två tidigare anställda förelåg därför inte avseende angrepp på företagshemligheter som gjorts efter anställningens upphörande.

AD har i Malakiten-målet första gången kvalificerat innebörden av "synnerliga skäl" så att synnerliga skäl inte föreligger vid begränsade angrepp på företagshemligheter (för en genomgång av vad som ansetts utgöra synnerliga skäl, se Företagshemligheter i domstolarnas praxis, sid. 36 f).

Ericsson, Svea hovrätt, mål nr B 5221-03

Afshin B hade sagts upp från ett bolag inom Ericssonkoncernen ("Ericsson") på grund av arbetsbrist. Två bekanta till Afshin B, Mansour R och Alireza R, var alljämt anställda på Ericsson. Afshin B hade kontakt med en rysk underrättelseagent till vilken han sålde information från Ericsson. Informationen hämtades ut från Ericsson av Mansour R och Alireza R. Stora delar av den i målet aktuella informationen var av ytterst känslig karaktär eftersom den innehöll konfidentiella uppgifter om kommunikationssystem som utvecklades av Ericsson. Säkerhetspolisen grep Afshin B och åklagaren väckte talan mot honom, Mansour R och Alireza R. Åralspunkterna var grovt spioneri, grovt företagsspioneri samt medverkan till grovt företagsspioneri. I talan mot Afshin B kom gränsdragningen mellan spioneri enligt 19 kap. brottsbalken och företagsspioneri att prövas.

Tingsrätten hänvisade till förarbetena till spioneribestämmelserna i brottsbalken och påpekade att vissa former av industrispionage ryms under dessa regler. Avgörande var huruvida röjande av

informationen för främmande makt kunde medföra men för totalförsvaret eller rikets säkerhet. Informationen måste enligt tingsrätten vara verkligt betydelsefull. Det skall även finnas ett uppsåt hos gärningsmannen att gå främmande makt tillhanda. Tingsrätten fann att Afshin B obehörigen förfogat över den aktuella informationen, som dessutom varit av sådan karaktär att dess utlämnande till främmande makt medfört eller kunnat medföra men för totalförsvaret eller annars för rikets säkerhet.

Tingsrätten ansåg vidare att Afshin B agerat med direkt uppsåt att gå främmande makt tillhanda. Han dömdes därför för grovt spioneri till åtta års fängelse. Mansour R åtalades för medverkan till grovt företagsspioneri. Han spelade en viktig roll i arbetet med att ta fram och ta ut informationen från Ericsson. Mansour R uppgav i tingsrätten att han var ovetande om att den aktuella informationen inte fick överlämnas till utomstående. Det visade sig i tingsrätten att Mansour R berett sig tillgång till dokument som inte var hans arbetsmaterial. Tingsrätten konstaterade att Mansour R, efter att ha varit anställd på Ericsson i 15 år, måste antas förstå vikten av att information av den karaktär som var aktuell i målet inte lämnade företaget. Mansour R dömdes för medverkan till grovt företagsspioneri till tre år fängelse. Den tredje tilltalade, Alireza R, åtalades även han för medverkan till grovt företagsspioneri men, till skillnad från Mansour R, hade han lovlig tillgång till den aktuella informationen genom sina arbetsuppgifter. Alireza R dömdes till ett års fängelse för medverkan till grovt företagsspioneri. Omfattningen av den dokumentation som Alireza R lämnat ut till Afshin B var betydligt mindre än den som lämnats ut av Mansour R.

Parterna överklagade tingsrättens dom till Svea hovrätt. Hovrätten fastställde tingsrättens domslut beträffande Afshin B men gjorde en annan bedömning vad gällde Mansour R. Inledningsvis diskuterade hovrätten frågan om en anställds beredande av tillträde till företagshemligheter är straffbart enligt huvudregeln. Hovrätten konstaterade att ett straffbart angrepp på företagshemligheter förutsätter att den anställda olovligen berett sig tillgång till informationen, dvs. att han i strid med sin behörighet berett sig tillträde till informationen. Avgörande för Mansour R:s ansvar blev därför frågan huruvida den aktuella informationen låg klart utanför hans arbetsuppgifter eller inte. Utredningen visade att

Mansour R olovligen berett sig tillgång till den aktuella informationen och han dömdes därför till ansvar för grovt företagsspioneri.

Även beträffande Alireza R var det en avgörande fråga om han hade haft lovlig tillgång till den information som han lämnade till Afshin B eller ej. Eftersom det tydligt rörde sig om information som utgjorde Alireza R:s arbetsmaterial ansågs han inte olovligen ha berett sig tillträde till detta. Någon straffbar handling begicks således inte av Alireza R och han friades därför av hovrätten. Åklagaren hade inte något andrahandsyrkande för ansvar enligt brottsbalken och hovrätten behandlade inte heller ansvar under någon bestämmelse i brottsbalken.

STS, Hovrätten för Västra Sverige, mål nr B 4827-02

Anders L var anställd vid Student Travel Schools AB ("STS"). I sitt arbete hade han lovlig tillgång till STS IT-system och kundregister. Anders L ertappades med att ha kopierat STS kundregister med ca 17 000 poster på disketter som han sedan tagit med sig från STS i samband med att han lämnade sin anställning.

Åtal väcktes mot Anders L för olovligen brukande av IT-systemet enligt 10 kap. 7 § brottsbalken (det skall observeras att åtalet inte avsåg kundregistret utan brukandet av själva datorerna). Åklagaren hävdade att syftet med kopieringen av kundregistret, och därmed brukandet av datorerna, var att Anders L skulle använda informationen i en konkurrerande verksamhet han hade för avsikt att starta. Mot bakgrund av att Anders L utan begränsning haft tillgång till datorerna som arbetsredskap och haft rätt till åtkomst och kopiering av kundregistret fann tingsrätten att brott inte kunde styrkas.

Domen överklagades till Hovrätten för Västra Sverige. Hovrätten konstaterade att trots att någon har rätt att bruka annans egendom för ett visst ändamål innebär det inte att det föreligger en rätt att bruka egendomen för ett annat ändamål, även om detta andra ändamål skulle vara snarlikt. Eftersom STS inte hade givit Anders L rätt att använda STS IT-system för att kopiera kundregistret i syfte att använda uppgifterna i konkurrerande verksamhet konstaterade hovrätten att han olovligen brukat STS IT-system. Eftersom ansvar för olovligen brukande förutsätter att brukandet vållat olägenhet eller skada prövades denna fråga av hovrätten. Hovrätten

fann att Anders L inte hade vållat skada, däremot hade olägenhet uppstått till följd av det olovliga brukandet av STS IT-system.

Det aktuella målet innebär ingen prövning av hanteringen av information i sig utan avsåg endast brukande av datorerna som sådan. Det är intressant att notera att skaderekvisitet för olovligen brukande enligt 10 kap. 7 § brottsbalken innebär en kvalificering av den handling som utgör en lagöverträdelse jämfört med FHL. Regeringen i FHL innebär en mer teoretisk syn på själva handlingen eftersom den angräpnar inte behöver visa att handlingen vållat olägenhet eller skada utan att ett angrepp typiskt sett kan medföra skada i konkurrenshänseende.

Svenska Idrottsförlaget, Svea Hovrätt, mål nr B 5480-03

Idrottsbolaget AB ("Idrottsbolaget") och Svenska Idrottsbokförlaget AB ("Idrottsbokförlaget") bedrev konkurrerande verksamhet. Idrottsbokförlaget hade startats av tidigare anställda hos Idrottsbolaget. Glenn E, som var VD för Idrottsbolaget, misstänkte att Idrottsbokförlaget använde företagshemligheter tillhöriga Idrottsbolaget i form av kundregisterinformation. Företagshemligheterna antogs ha läckt ut via de före detta anställda som nu arbetade för Idrottsbokförlaget. För att kunna samla bevis om det misstänkta nyttjandet av Idrottsbolagets företagshemligheter kontaktade Glenn E en anställd hos Idrottsbokförlaget och försökte förmå honom att lämna ut en sida ur Idrottsbokförlagets kundregister till Glenn E. Glenn E skulle sedan kunna lämna kundregisterutdraget till polisen och upprätta en polisanmälan avseende olovligen brukande. Idrottsbokförlaget spelade in telefonsamtalet i vilket Glenn E försökte förmå den anställda hos Idrottsbokförlaget att lämna ut registerutdraget. Idrottsbokförlaget polisanmälde därefter Glenn E och åklagare väckte talan mot honom för försök till företagsspioneri.

I tingsrätten hävdade Glenn E att hans handlande inte var ansvargrundande då han inte hade försökt utföra ett angrepp på Idrottsbokförlagets företagshemligheter som var behörigt utan istället avsåg att överlämna registerutdraget till polisen. Glenn E uppgav att han hade skäligen misstanke om att Idrottsbokförlagets användning av Idrottsbolagets kundregister utgjorde olovligen brukande, ett brott på vilket fängelse kan följa vilket i sin tur innebar att hans angrepp var behörigt.

Parterna överklagade domen till Hovrätten för Nedre Norrland och de tilltalade menade att olovligt brukande av normalgraden var preskriberat. Åklagaren yrkade därför ansvar för grovt olovligt brukande vilket brott inte omfattades av preskription. Hovrätten konstaterade, i likhet med tingsrätten, att materialet utgjorde företagshemligheter men att de tilltalade inte hade berett sig olovlig tillgång till det, då informationen varit del av deras arbetsmaterial.

Beträffande ansvar för olovligt brukande fastslog hovrätten, även i denna del i likhet med tingsrätten, att ansvar för olovligt brukande förelåg. Åklagaren visade inte att grovt brott förelåg. På grund av att brottet olovligt brukande var preskriberat vid tiden för hovrättens dom, lämnades åtalet för sådant brott utan bifall och de två tilltalade friades.

Lingbokedjan, Hovrätten för Nedre Norrland, mål nr B 823-03
Kjell A och Anders L var båda anställda vid dotterbolag till FB Industri Holding AB ("Lingbokedjan"). De lämnade sina anställningar för att starta egen konkurrerande verksamhet.

Lingbokedjan misstänkte att de båda utnyttjat Lingbokedjans företagshemligheter för att underlätta sin nya verksamhet och saken polisanmälades. Åklagaren väckte åtal mot de båda och yrkade ansvar i första hand för grovt företagsspioneri och i andra hand för grovt olovligt brukande.

Åklagaren anförde i gärningsbeskrivningen att Kjell A och Anders L skulle ha berett sig tillgång till bl.a. kundöversikter innehållande betalningsvillkor, leveransinformation, prispolitik, rabattlistor, ritningar, offerter etc. Denna information skulle sedan ha kopierats och tagits från Lingbokedjan och ha överlämnats till bl.a. tredje part.

Tingsrätten konstaterade inledningsvis att det aktuella materialet utgjorde företagshemligheter. Eftersom åtalet rörde anställdas angrepp på företagshemligheter kom den avgörande frågan i företagsspioneridelen att handla om huruvida Kjell A och Anders L haft lovlig tillgång till den i målet aktuella informationen. Tingsrätten fann att de inte olovligen berett sig tillgång till denna eftersom den utgjorde de båda tilltalades arbetsmaterial. Något ansvar för företagsspioneri var därför inte aktuellt.

Tingsrätten prövade därefter åklagarens andrahandsyrkande, ansvar för grovt olovligt brukande avseende själva informationen. Tingsrätten konstaterade att det faktum att de två tilltalade genom sina arbetsuppgifter hade haft lovlig tillgång till det aktuella materialet inte innebar att de haft tillåtelse från Lingbokedjan att använda materialet för eget bruk. De två tilltalades utlämnande av materialet till en tredje part innebar skada för Lingbokedjan i form av förlorade kunder. Därmed förelåg ansvar för olovligt brukande. De två tilltalade dömdes till villkorlig dom och böter.

Parterna överklagade domen till Hovrätten för Nedre Norrland och de tilltalade menade att olovligt brukande av normalgraden var preskriberat. Åklagaren yrkade därför ansvar för grovt olovligt brukande vilket brott inte omfattades av preskription. Hovrätten konstaterade, i likhet med tingsrätten, att materialet utgjorde företagshemligheter men att de tilltalade inte hade berett sig olovlig tillgång till det, då informationen varit del av deras arbetsmaterial.

Beträffande ansvar för olovligt brukande fastslog hovrätten, även i denna del i likhet med tingsrätten, att ansvar för olovligt brukande förelåg. Åklagaren visade inte att grovt brott förelåg. På grund av att brottet olovligt brukande var preskriberat vid tiden för hovrättens dom, lämnades åtalet för sådant brott utan bifall och de två tilltalade friades.

Domen visar den i förhållande till företagsspioneri kompletmentära grund för straffansvar som reglerna om olovligt brukande utgör då det är fråga om anställdas angrepp på företagshemligheter. När det rör sig om nyckelpersoner inom en verksamhet torde det inte vara ovanligt att sådana personer ofta har lovlig tillgång till känsligt och omfattande material. Därmed kan de inte olovligen bereda sig tillgång till företagshemligheterna. Om det är fråga om en mindre betydelsefull anställd med en mindre omfattande behörighet till information är möjligheten till ansvar för företagsspioneri större eftersom olovlighet sannolikt oftare föreligger avseende känsligt material. Olovligt brukande handlar inte om behörighet att nyttja information utan avser själva förfarandet med informationen. Dessutom skall ett sådant olovligt förfarande med bära skada eller olägenhet.

Swedmec, Hovrätten för Västra Sverige, mål nr B 3146-04

Åklagaren väckte åtal mot Patrik G, som var anställd på företaget Swedmec AB ("Swedmec"), och yrkade ansvar för dataintrång och företagsspioneri. Gärningen bestod enligt åklagaren i att Patrik G obehörigen berett sig tillträde till en stor mängd information från Swedmecs nätverk utan att ha haft behörighet därtill. Informationen utgjordes dels av företagsledningens dokument dels av anställdas kataloger i Swedmecs IT-system. Åklagaren gjorde vidare gällande att Patrik G även hade berett sig obehörigt tillträde till pappersdokument på företags VD:s rum. Den kopierade informationen var enligt åklagaren att betrakta som företagshemlig-

heter eftersom den innehöll diverse avtal, prestationsuppföljningsmaterial och icke offentliggjorda styrelseprotokoll.

I sina domskäl resonerade tingsrätten kring begreppet företags-hemlighet i 1 § FHL. Tingsrätten framhöll att det krävs mer än ett påstående från målsäganden om att den aktuella informationen utgör företagshemligheter. Tingsrätten gjorde en uppdelning mellan aktieägaravtal, anställningskontrakt och prestationsuppföljningsmaterial å ena sidan och provisionsavtal, kundavtal och marknadsplan å den andra. Det ifrågasattes huruvida den första kategorin överhuvudtaget kunde anses utgöra företagshemligheter i det aktuella fallet, medan den andra kategorin uppgifter sannolikt kunde tänkas göra det, som kategori betraktat, men att det inte har visats av åklagaren. Tingsrätten konstaterade därför att det inte fanns någon grund för ansvar för företagsspioneri.

Inte heller åtalspunkten dataintrång bifölls av tingsrätten eftersom Patrik G hävdade att han av företaget försetts med ett så kallat administratörsloggin och det påståendet bemötte inte åklagaren. Tingsrätten gjorde ett viktigt påpekande kring bristen på instruktioner eller policy för de anställdas användning av företags IT-system. Genom en sådan policy hade det enligt tingsrätten varit tydligare huruvida Patrik G hade behörighet att komma åt informationen eller ej.

Domen överklagades och Hovrätten för Västra Sverige fastställde tingsrättens domslut. Beträffande det pappersdokument som Patrik G kopierat menade hovrätten, med hänvisning till FHL:s förarbeten, att Patrik G inte haft uppsåt att komma åt företagshemligheter varför han inte kunde dömas till ansvar i den delen. Till skillnad från tingsrätten fastställde hovrätten att en del av det digitala material som Patrik G kopierat var att betrakta som företagshemligheter i 1 § FHL:s mening. Även i denna del ansåg hovrätten att Patrik G:s handlande vad avser befattningen med företagshemligheter inte hade varit uppsåtlig. Uppsåtet måste enligt hovrätten täcka alla objektiva moment i gärningsbeskrivningen för att ansvar skall föreligga. Patrik G måste således ha känt till att informationen som han kopierade innehöll företagshemligheter. Något sådant uppsåt förelåg enligt hovrätten inte och Patrik G kunde därför inte fällas till ansvar för företagsspioneri.

Genom hovrättens resonemang kring ansvar för dataintrång utvecklades tingsrättens linje beträffande bristen av regler för IT-

användningen inom företaget samt betydelsen av frånvaron av sådana regler vid en bedömning av huruvida dataintrång begåtts av en anställd. Vidare framhölls att Patrik G hade fog för sin uppfattning att VD:n hade instruerat honom att använda en kollegas dator för att ta fram viss information. Mot bakgrund av detta fann hovrätten att Patrik G inte heller kunde fällas till ansvar i denna del.

Swedmeckmålet visar på ytterligare ett brottsbalksbrott som kan fungera som komplementär bestämmelse till företagsspioneri, nämligen dataintrång. Vad gäller dataintrång är det inte förfarandet med den företagshemliga informationen utan själva intrånget i IT-systemet som är den handling som är ansvarsgrundande. Om det inte finns tydligt regelverk för hur företagets IT-system får användas är det svårt att visa ett behörighetsöverträ-dande.

Intertex, Svea hovrätt, mål nr T 9302-02

Intertex Data AB ("Intertex") utvecklade och sålde telekommunikationsutrustning, däribland modem. Hot Line Production AB och Hot Line Export ("Hot Line-bolagen") var verksamma i samma bransch. Hot Line-bolagen använde sig av kretslösningar för modems som utvecklats av Intertex. Parterna hade även andra mellan-havanden bl.a. vad gällde utveckling av användarhandböcker och datorprogram. Samarbetet upphörde och Intertex väckte talan mot Hot Line-bolagen för bl.a. angrepp på företagshemligheter och yrkade skadestånd.

Målet är omfattande men i korthet hävdade Intertex att de aktuella kretslösningarna utgjorde företagshemligheter. Enligt Intertex hade Hot Line-bolagen fått ta del av kretslösningarna i förtröende och att Hot Lines nyttjande av kretslösningarna var begränsat på visst sätt genom parternas avtal.

Hot Line-bolagen argumenterade för en annan tolkning av de aktuella avtalen och menade att avtalen inte var begränsade utan att den offerttext som Intertex menade utgjorde en begränsning var en specifikation. Således skulle Hot Line-bolagen ha varit fria att nyttja dessa.

Tingsrätten konstaterade att det inte finns något krav på att information skall vara originell för att anses utgöra företagshemlighet. Inte heller får anspråk på hemlighållande begränsa konkur-

rensens. Om den som nyttjar en företagshemlighet kan visa att informationen inhämtats på annat håll kan nyttjande av informationen inte anses vara ett angrepp på företagshemlighet. Att undersöka en produkt i syfte att komma över information om dess konstruktion, s.k. reverse engineering, är således inte i sig ett angrepp på företagshemligheter. Tingsrätten ansåg vidare att kretsmönsterlösningarna var att betrakta som företagshemligheter. Hot Line-bolagen hade invänt att någon risk för skada i konkurrenshänseende inte förelåg, eftersom Intertex vid tiden för det påstådda angreppet inte fanns på den aktuella marknaden. Detta ansåg tingsrätten vara en feltolkning.

Frågan om ansvar för angrepp på företagshemligheter kom att handla om tolkningen av bl.a. en offert. Tingsrätten fann att Hot Line-bolagen inte hade ålagts någon begränsning med avseende på nyttjande av aktuell information. Något angrepp på Intertex företagshemligheter förelåg därför inte.

Båda parter överklagade till Svea hovrätt. Intertex argumenterade analogt med den upphovsrättsliga s.k. specificationsprincipen, dvs. att överlåtelser och upplåtelser skall tolkas restriktivt till överlåtarens/upplåtarens förmån, för en restriktiv tolkning av licensupplåtelsen till att endast omfatta nyttjande av modemetrensarna för vissa ändamål. Hovrätten gjorde dock samma tolkning av offerten som tingsrätten men tog inte ställning till huruvida kretslösningarna utgjorde företagshemligheter. Hovrätten konstaterade vidare att det skulle ha ålegat Intertex att begränsa Hot Line-bolagens användning av informationen. Något angrepp på företagshemligheter hade således inte förekommit. Hovrättsens tolkning är enligt vår uppfattning felaktig eftersom specificationsprincipen, som är tillämplig på upplåtelse av andra immateriella rättigheter bör vara tillämplig även på upplåtelse av företagshemligheter. En annan tolkning skulle leda till märkliga konsekvenser, exempelvis om upplåtelsen innehåller en blandning av upphovsrättigheter och företagshemligheter.

MEC-Gruppen, Sollentuna tingsrätt, mål nr T 173-99

Camilla L var anställd, delägare och styrelseledamot i bolaget Alfred Keller Försäljnings AB ("Keller"). Keller sålde bl.a. slipsar för företagsprofilering. Keller försattes i konkurs och rörelsen förvärvades från konkursboet av MEC-Gruppen i Halmstad AB

("MEC"). Camilla L startade efter konkursen med MEC konkurrerande verksamhet.

Strax innan konkursutbrottet hade Keller en orderstock till ett värde av ca 1 500 000 kr. Denna fanns dokumenterad i Kellers datorer som innehöll information om kunder, ordrar och leverantörer. MEC väckte talan mot Camilla L och hennes nya bolag C L Design AB ("CLD") sedan MEC hade uppräckt att orderinformationen hade raderats från Kellers datorer och att dessa ordrar i stor utsträckning hade gått till CLD.

MEC anförde i tingsrätten att Camilla L under sin anställning hos Keller hade fört bort handlingar och information från Kellers datorer samt därefter hade nyttjat den aktuella informationen i CLD:s verksamhet. Därmed yrkades skadestånd även av CLD.

Tingsrätten konstaterade att den aktuella orderstocksinformationen utgjorde företagshemligheter. Kellers orderstock hade minskat kraftigt inför konkursutbrottet, samtidigt som flera av de ordrar, som legat hos Keller, hade fullföljts av CLD. Mot bakgrund av övertygande vittnesmål och skriftlig bevisning fann tingsrätten att Camilla L obehörigen utnyttjat och röjt Kellers företagshemligheter såväl under sin anställning hos Keller som efter det att den hade upphört. Vidare konstaterades att synnerliga skäl för skadeståndsansvar enligt 7 § FHL förelåg eftersom Camilla L hade använt den aktuella informationen för konkurrerande verksamhet. Liksom i Talarforum-målet nedan, fastslogs att ett avgörande inflytande över den verksamhet, till vilken angräpnaren av företagshemligheter övergår efter anställning hos den angräpnade parten, medför ansvar för bolaget som nyttjat företagshemligheter enligt 8 § FHL.

Domen överklagades av Camilla L och CLD till Svea hovrätt. Parterna förliktes dock innan dom hade avkunnats.

OM, Stockholms tingsrätt, mål nr T 17224-99

International Security Exchange Curaçao N.V. ("ISEC") väckte talan mot OM Technology AB ("OM") för angrepp på ISEC:s företagshemligheter och yrkade skadestånd. Grunden för talan var att en av OM:s anställda hade vidarebefordrat konfidentiell information till OM under ett konsultuppdrag som den OM-anställda hade för ISEC. Den OM-anställda skulle därmed ha gjort sig skyldig till trolöshet mot huvudman alternativt företagspioneri varför skadeståndsansvar skulle föreligga för OM som principal. I och

med att OM skulle ha befattat sig med informationen skulle även ett direkt skadeståndsansvar ha uppstått för OM enligt 6 § FHL.

ISEC och OM, båda verksamma inom affärsområdet börstrek-nik, hade tidigare haft ett samarbete inom ramen för ett joint venture. Målet för samarbetet hade varit att starta en börs för latin-amerikanska derivatinstrument. Parternas joint venture upphörde men ISEC anlätade den OM-anställde som konsult och diskussioner fortsatte att föras kring en eventuell leverans av IT-system från OM till ISEC.

Tingsrätten ansåg att ISEC inte visat att den OM-anställde haft en sådan förtroendeställning hos ISEC som är en förutsättning för ansvar för trolöshet mot huvudman. Något skadeståndsansvar grundat på brottet trolöshet mot huvudman kunde således inte komma ifråga. Att den OM-anställde under sitt konsultuppdrag har fått ta del av ISEC:s företagshemligheter var enligt tingsrätten klart. Tingsrätten konstaterade att den OM-anställde hade fört dessa företagshemligheter vidare till OM. Utan närmare diskussion ansåg tingsrätten att den OM-anställdes utlämnande av företagshemlig information till OM inte innebar att han utnyttjat eller röjt företagshemligheter. Av OM:s talan framgår att den OM-anställde, med ISEC:s vetskap, kontinuerligt hade skickat information till OM som han kommit övert genom sitt uppdrag. Företrädare för ISEC förbjöd sedan den OM-anställde att skicka ”för mycket” information till OM. Den OM-anställde brydde sig inte om instruktionen utan fortsatte att rapportera men i hemlighet. Syftet med rapporteringen uppgavs vara att OM skulle vara väl förberett för att leverera det IT-system som parterna diskuterat.

Tingsrätten fann inte heller att OM har utnyttjat eller röjt företagshemligheter då ”[det] i målet inte visat att några av de av ISEC påtalade uppgifterna lämnats vidare till någon utanför OM[T]. Det är inte heller visat i målet att OM[T] på något annat sätt utnyttjat eller röjt de uppgifter om ISEC som kommit bolaget tillhanda genom Björn Adolfsson eller någon annan som varit knuten till OM[T]”. Något direkt ansvar för OM kunde enligt tingsrätten därför inte komma ifråga.

Talarforum, Stockholms tingsrätt, mål nr T 19853-01

Per J var anställd hos företaget Talarforum i Skandinavien AB

(”Talarforum”). Han slutade sin anställning och började vid Talk Nordic AB som bedrev med Talarforum konkurrerande verksamhet. Per J kom efter en tid att förvärva samtliga aktier i Talk Nordic. Talk Nordic försattes före talans väckande i konkurs (”Talk Nordic”).

Talarforum väckte talan mot Per J och Talk Nordic i konkurs, sedan det kommit till Talarforums kännedom att Per J röjt information till Talk Nordic bl.a. rörande Talarforums säljstödssystem och talarpresentationer. Talk Nordic nyttjade sedan enligt Talarforum denna information i sin verksamhet.

Tingsrätten inledde sina domskäl med en utredning kring den i målet aktuella informationens karaktär. Talarforums talarpresentationer ansåg tingsrätten inte ha varit hemlighållna eftersom de, helt legitimt, varit allmänt tillgängliga utanför Talarforum. Beträffande Talarforums säljstödssystem, innehållande bl.a. kontaktuppgifter till kunder, förde tingsrätten ett intressant resonemang. Informationen i säljstödssystemet var enligt tingsrätten i sina beståndsdelar allmänt tillgänglig bl.a. genom telefonkatalogen. Att säljstödssystemets olika poster var för sig var allmänt tillgängliga medförde inte att den sammanställning som bildade själva systemet var att betrakta som allmänt tillgänglig. Säljstödssystemet hade dessutom hållits hemligt i så måtto att det varit förbjudet att sprida det utanför Talarforum. Säljstödssystemet var således att betrakta som en företagshemlighet.

Att Per J röjt säljstödssystemet till Talk Nordic och att Talk Nordic utnyttjat detta i sin verksamhet blev klarlagt i målet. I frågan om skadeståndsansvar krävs enligt 4 och 7 §§ FHL ond tro respektive uppsåt eller oaktsamhet. Mot bakgrund av Per J:s anställningsavtal, som bl.a. innehöll en sekretessklausul, och det faktum att Per J måste ha insett att han inte fick röja säljstödssystemet hade Per J enligt tingsrätten varit i ond tro avseende röjandet av säljstödssystemet. Denna onda tro smittade av sig på Talk Nordic på grund av den nära anknytning Per J hade till bolaget.

När det gäller företagshemligheter, som röjts av en före detta anställd efter anställningens upphörande, krävs enligt 7 § FHL att det föreligger synnerliga skäl för att skadeståndsansvar skall föreligga. Tingsrätten slog fast att sådana synnerliga skäl förelåg, eftersom kopieringen av säljstödssystemet skett i akt och mening att starta konkurrerande verksamhet.

Resonemanget som tingsrätten förde kring skadeståndsberäkningen är intressant. Tingsrätten anförde "[med] skyddet för företagshemligheter enligt 1990 års lag följer inte ett automatiskt konkurrensförbud. Om konkurrensen utövas utan utnyttjande av de företagshemligheter, som en konkurrerande näringsidkare genom ett angrepp på en näringsidkares företagshemligheter i och för sig har tillgång till, uppkommer inte något på nu aktuella skadeståndsbestämmelser grundat skadeståndsansvar för konkurrenten oavsett om konkurrensen leder till minskad omsättning hos näringsidkaren eller inte". Tingsrätten påpekade vidare att den enda grund som anförts för skadeståndsansvar i det aktuella kärområdet var bestämmelserna i FHL. Därför prövades således inte skadeståndsansvar enligt något annat lagrum såsom exempelvis upphovsrättslagen. Tingsrätten fann efter en noggrann genomgång att Per J:s och Talk Nordics agerande vållat Talarforum skada i form av intäktsförlust.

9 § FHL ger möjlighet till ersättning för annan skada än ekonomisk. Tingsrätten påpekade att det saknas rättspraxis för bedömning av sådant skadestånd. Tingsrätten fann att det förelåg stor risk för skada i konkurrenshänseende för Talarforum genom angreppet på deras säljstödssystem. Vidare konstaterade tingsrätten att Talarforum hade haft ett starkt intresse av att hålla informationen hemlig. Mot bakgrund härav förpliktade tingsrätten Per J och Talk Nordic att solidariskt utge skadestånd om 200 000 kr till Talarforum.

Sony Ericsson, Stockholms tingsrätt, mål nr B 7192-04

En ungersk medborgare, Csaba R, hade under flera års tid olovligt tagit sig in i Ericsson-koncernens IT-system och därigenom kommit åt företagshemligheter. Företagshemligheterna bestod av ett omfattande säkerhetsklassat material. Motivet för Csaba R:s handlande var att han ville imponera på Ericsson-koncernen med sina IT-kunskaper. Därmed hoppades Csaba R att han skulle bli erbjuden anställning. En del av Csaba R:s förfarande var att han obehörigen tog sig in i Ericsson-koncernens IT-system, och att han där komprimerade, krypterade, döpte om och slutligen flyttade filer till en annan server inom Ericsson-koncernens IT-system. Csaba R hade även bjudit ut information som han olovligt kommit över till försäljning. Csaba R greps på Sturups flygplats när han trodde

att han skulle delta i en anställningsintervju hos Ericsson och åtalades för grovt företagsspioneri.

Tingsrätten ansåg att Csaba R uppsåtligen och olovligt berett sig tillgång till företagshemligheter. Därmed förelåg ansvar för företagsspioneri. Csaba R:s främsta invändning mot åtalet var att han inte känt till att den aktuella informationen var hemlig. Tingsrätten konstaterade att det av många av dokumenten framgick att de varit säkerhetsklassade. Tingsrätten resonerade kring Csaba R:s motiv att imponera på Ericsson och menade att det framstod som sannolikt att han medvetet berett sig tillgång till så känsliga dokument som möjligt. Även det faktum att Csaba R utbjudit dokument till försäljning visade enligt tingsrätten att han varit medveten om dokumentens känsliga karaktär. I frågan om brottets svårighetsgrad fann tingsrätten att Csaba R:s agerande varit farligt genom att stora värden sattes på spel och att han genom att bjuda ut dokument till försäljning riskerade att känsligt material skulle kunna komma farliga individer tillhanda. Informationen som Csaba R kom över hade kunnat användas för att störa kommunikationer. Brottet var därmed att betecknas som grovt. Csaba R dömdes till tre års fängelse.

BildaBolag, Uppsala tingsrätt, mål nr 3584-03

Mona-Lisa B var anställd på Uppsalabolaget BildaBolag – Aktiebolsagstjänst AB (BildaBolag). BildaBolags verksamhet bestod i att sälja s.k. lagerbolag. Mona-Lisa B, som hade lång bransch erfarenhet och stort kontaktnät, sade upp sig från BildaBolag för att starta egen verksamhet inom samma bransch.

BildaBolag väckte talan mot Mona-Lisa B och yrkade skadestånd på grunderna att Mona-Lisa B hade angräpat BildaBolags företagshemligheter samt att hon brutit mot sin lojalitetsplikt. Bilda Bolag yrkade även allmänt skadestånd mot bakgrund av att Mona-Lisa B hade haft en nyckelposition som hon utnyttjat för att starta konkurrerande verksamhet.

I tingsrätten kom bedömningen att kretsa kring arton lagerbolag vilka sålts av Mona-Lisa B under den tid hon var anställd hos BildaBolag. Beträffande tolv av dessa lagerbolag hade hon mottagit information från kunder som var nödvändig för försäljning av lagerbolagen. Denna information använde Mona-Lisa B, enligt BildaBolag, för att i sin egen verksamhet iordningställa lagerbola-

gen och sälja dem till de kunder som kontaktat henne under hennes anställning hos BildaBolag. Tingsrätten konstaterade att den information som lagerbolagskunderna lämnat till Mona-Lisa B under hennes anställning hos BildaBolag var att betrakta som företagshemligheter. Tolv av de arton uppdragen hade överförts till Mona-Lisa B:s nya verksamhet och hon hade i denna utnyttjat BildaBolags företagshemligheter då hon slutförde försäljningen av de aktuella lagerbolagen. Tingsrätten ansåg att angreppet ägt rum under Mona-Lisa B:s anställning varför det inte var nödvändigt att pröva huruvida synnerliga skäl förelåg.

Skadeståndsbedömningen grundade sig på täckningsbidraget per förlorad affär och antalet affärer som BildaBolag gick miste om till följd av Mona-Lisa B:s angrepp på bolagets företagshemligheter. Tingsrätten utdömde även ett allmänt skadestånd enligt 9 § FHL om 50 000 kronor. Grunden för det allmänna skadeståndet var enligt tingsrätten att Mona-Lisa B var BildaBolags ansikte utåt och att hon självständigt skötte kontoret i Uppsala. Mona-Lisa B var ett känt namn i branschen och hon hade ett omfattande kontaktnät. Tingsrätten konstaterade därför att BildaBolag hade ett stort intresse av att Mona-Lisa B var lojal med bolaget.

Tingsrätten konstaterade vidare att det faktum att BildaBolag krävde att Mona-Lisa B skulle arbeta kvar hos bolaget under hela sin uppsägningstid inte kunde utgöra en jämkningsgrund för skadeståndet i denna del. Mona-Lisa B har överklagat domen till Arbetsdomstolen som inte meddelat dom i målet, dom kan förväntas under första halvåret 2006.

Analys

Nedan följer en analys av några av de centrala frågeställningar som belyses genom den nyutkomna rättspraxisen. Vi analyserar också i korthet hur FHL förhåller sig till straffstadgandena i 10 kap. brottsbalken.

Behöriga angrepp på företagshemligheter

Frågan huruvida ett angrepp på företagshemligheter varit behörigt

enligt 2 § 2 st. FHL har, oss veterligen, prövats för första gången i Svea hovrätts dom i Svea Idrottsbokförlag. Som nämnts i sammanfattningen misstänkte VD för Idrottsbolaget att hans före detta anställda utnyttjade företagshemligheter och försökte därför få en anställd hos Idrottsbokförlaget att säkra bevisning om angrepp på företagshemligheter. Genom domen understryks brottsbalkens betydelse för bedömningar av angrepp på företagshemligheter. I och med att den i målet åberopade informationen misstänktes ha kopierats av anställda hos Idrottsbolaget under pågående anställning, och att dessa hade haft lovlig tillgång till informationen, skulle detta inte ha utgjort en handling som var belagd med fängelsestraff enligt FHL. Att åberopa att angreppet enligt 2 § 2 st. FHL var behörigt eftersom det skäligen kunde leda till ansvar för brott (olovligt brukande) är givetvis en enklare lösning än att visa på den alternativa grunden ”annat allvarligt missförhållande i näringsidkarens rörelse” i 2 § 2 st. FHL. Domen visar även på den möjlighet till egen utredning som ges i och med 2 § 2 st. FHL.

Straffsanktioner vid angrepp på företagshemligheter

Ett flertal typer av angrepp på företagshemligheter är straffsanktionerade. Nedan följer en genomgång av de olika rättsgrunder som finns för straffsanktioner, dels enligt FHL och dels enligt brottsbalken.

Företagsspioneri

I fyra av de mål som refereras ovan prövas frågan om ansvar för företagsspioneri, nämligen Ericsson, Lingbokedjan, Swedmec och Sony Ericsson. I alla utom Sony Ericsson-målet rör det sig om anställda som angräpitt företagshemligheter. Olovlighetsrekvisitet i 3 § FHL har därför kommit att prövas vid tre tillfällen de senaste åren (se även Andreas målet, NJA 2001 s. 632 i artikeln Företagshemligheter i domstolarnas praxis, s. 12 f).

I Ericsson-målet gjorde Svea hovrätt en kartläggning av de båda tilltalades behörighet till den aktuella informationen. För en av de tilltalade konstaterades att denne inte haft lovlig tillgång till den

aktuella informationen medan den andre tilltalade hade haft informationen som sitt arbetsmaterial. I målet aktualiserades även en straffrättslig konkurrenssituation vad avser huvudmannens gärning. Frågan som uppstod var huruvida han hade gjort sig skyldig till spioneri eller företagsspioneri. Huvudgärningsmannens agerande innebar men för totalförsvaret och han gick dessutom uppsåtligt främmande makt tillhanda. Således förelåg ansvar för brottsbalksbrott med strängare straff.

Reinhold Fahlebeck menar att Svea hovrätt i Ericsson-målet var oförhindrad att inom ramen för åklagarens gärningsbeskrivning undersöka om ansvar enligt brottsbalken förelåg för den Ericsson-anställda som undgick ansvar eftersom han hade haft företags-hemligheterna som sitt arbetsmaterial. De brott som skulle ligga närmast till hands skulle ha varit mutbrott och olovligt brukande (se närmare Kommentaren s. 175).

Även de båda anställda som åtalades för grovt företagsspioneri i Lingbokedjanmålet hade tillgång till informationen i fråga eftersom den utgjorde deras arbetsmaterial. I detta mål aktualiserades den alternativa åtalspunkten, olovligt brukande för vilket ansvar ansågs föreligga, dock att ansvar för brott av normalgraden var preskriberat.

I Swednecmålet var inte lovlighetsrekvisitet avgörande. Istället fokuserade både tingsrätt och hovrätt på det subjektiva rekvisitet. Det konstaterades att den tilltalade saknade uppsåt att angripa företags-hemligheterna och att något straffrättsligt ansvar därför inte kunde komma ifråga. Den tilltalade i målet hade kopierat stora mängder information av vilken endast delar ansågs utgöra företags-hemligheter. Dessutom rådde oklarhet kring vilken behörighet till informationen som den tilltalade mot bakgrund av de instruktioner som givits honom av hans arbetsgivare hade.

De slutsatser som kan dras av avgörandena ovan är att det är svårt att visa att en anställd inte haft lovlig tillgång till företags-hemligheter. I och med att företagsspioneri inte förutsätter något nyttjande av information är det själva beredandet av tillgång till informationen som utgör den brottsliga gärningen. Såsom praxis har utvecklat sig kan den tilltalade dömas vid ett olovligt nyttjande av informationen. Det kan många gånger vara lättare att visa på att ett särskilt nyttjande av information har ägt rum och att detta inne-

burit en olägenhet eller skada, än att visa att en anställd, kanske inom ett litet företag, inte har haft lovlig tillgång till viss information. Ett åtal mot en anställd som misstänks ha berett sig olovlig tillgång till information bör således grundas i första hand på företagsspioneri och i andra hand på olovligt brukande. Den anställdes olovlige handlande (antingen själva angreppet genom obehörig användning av material eller IT-utrustning eller ett senare angrepp genom olovligt nyttjande) kommer då i vart fall att omfattas av olovligt brukande skulle åklagaren få bevisvärigheter beträffande olovligheten i den anställdes tillgång till informationen.

Olovligt förfogande eller brukande

Som vi nämnde i artikeln Företags-hemligheter i domstolarnas praxis har domstolarnas bedömningar beträffande företagsspioneri, olovligt förfogande och olovligt brukande varit oklara. Åklagare har vid ett flertal tillfällen åtalat anställda, som haft lovlig tillgång till information som de sedermera angripit, för företagsspioneri. Göta hovrätt har fällt en tidigare anställd för olovligt förfogande över fysiska handlingar från den före detta arbetsgivaren (se Göta hovrätts dom i mål nr B 831/94). Genom Högsta domstolens dom i NJA 2001 s. 632 liksom genom Svea hovrätts dom i Ericsson-målet har rättsläget klarnat något och det är numera tydligt att för att ett angrepp skall utgöra företagsspioneri dels krävs ett aktivt handlande för att komma över information som utgör företags-hemlighet dels att information skall ha legat klart utanför en anställds arbetsuppgifter för att anses ha angripits olovligen (prop. 1987/88:155, s. 38).

Genom Hovrättsens för Västra Sveriges dom i STS-målet (HD meddelade inte prövningstillstånd, HD:s beslut i mål nr B 8-04) är det delvis klarlagt att straffstadgandet olovligt brukande (10 kap. 7 § brottsbalken) är tillämpligt på den anställdes olovlige användning av arbetsgivarens datorutrustning för att kopiera företags-hemligheter. Hovrätten har dock i STS-målet begränsat sin bedömning att avse huruvida olovlig användning av utrustning utgör olovligt brukande, inte huruvida olovlig användning av informationen som sådan utgör olovligt brukande. Vår uppfattning är att även den anställdes brukande av informationen som sådan utgör olovligt brukande (jämför även Fahlebecks uppfattning i Kommentaren s. 170 ff). Denna uppfattning får också stöd av Hovrättsens

för Nedre Norrland domskäl i Lingbo-kedjan där hovrätten konstaterade att de före detta anställda genom att bruka viss information – ritningar – i sin nystartade konkurrerande verksamhet gjorde sig skyldiga till olovligt brukande. Uppfattningen stöds också av Svea hovrätts dom i Svea Idrottsbokförslag där hovrätten, även om detta inte anges uttryckligen i domskälen, måste ha utgått från att de före detta anställda nyttjande av arbetsgivarens information utgjorde olovligt brukande. Sammanfattningsvis kan man konstatera att det av hovrättspraxis framgår att en före detta anställd som olovligt utnyttjar (i) arbetsgivarens datorutrustning eller (ii) arbetsgivarens företagshemligheter gör sig skyldig till olovligt brukande.

Vi har gått igenom ett drygt femtiotal domar och beslut rörande angrepp på företagshemligheter. Ca 85 % av dessa domar och beslut rör anställda som under bestående anställning har angripit sin arbetsgivares verksamhet i syfte antingen att använda dem i konkurrerande verksamhet eller vidareförmälla informationen. Vår genomgång visar således att det är ett stort samhällsproblem att anställda angriper arbetsgivarens företagshemligheter. Riksåklagaren uttryckte tydligt samma uppfattning i ett brev till regeringen efter hovrätts dom i Ericsson-målet (Dnr RÅ-2203-1253, 2003-11-17). Vi upprepar därför återigen att det är hög tid att lagstiftaren, i ljuset av rättsutvecklingen och den ökande betydelsen av företagshemligheter, kriminaliserar anställdas angrepp på företagshemligheter som de har lovlig tillgång till. Genom en kriminalisering skulle också rättighetshavaren ges tillgång till straffprocessuella bevisäkrings- och beslagsregler.

Ur ett rättspolitiskt perspektiv kan det diskuteras huruvida det är lämpligt att anställas olovliga angrepp på företagshemligheter så att säga kriminaliseras bakvägen genom att sådana angrepp faller under straffstadgandet olovligt brukande. Under lagstiftningsarbetet med FHL gjordes det tydligt att anställas angrepp på företagshemligheter som de anställda inte hade lovlig tillgång till skulle vara straffria. Genom att sådana angrepp enligt nuvarande rättspraxis utgör olovligt brukande föreligger i realiteten inte straffrihet. Som tidigare nämnts är det nödvändigt att kriminalisera anställas angrepp även på information som åtkommits lovligt. Även sådana angrepp skall dock kriminaliseras inom ramen för FHL vilket medför en större tydlighet än den nuvarande

tillämpningen av straffstadgandet olovligt brukande liksom angreppen är föremål för de kvalifikationer rörande bl.a. behörighet som återfinns i 2 § 2 st. FHL. 10 kap. 7 § brottsbalken förutsätter inte att den angripna informationen utgjort företagshemligheter. En fortsatt tillämpning av denna regel som komplement till en undermålig lagstiftning till skydd för företagshemligheter är inte önskvärd.

Trolöshet mot huvudman

Brottet trolöshet mot huvudman (10 kap. 5 § brottsbalken) är ett straffstadgande som ibland aktualiseras vid angrepp på företags-hemligheter. I OM-målet grundade, som nämnts, kåranden skadeståndstalan på trolöshet mot huvudman men visade inte att den konsult som påstods ha angripit företagshemligheter innehaft en sådan förtroendeställning som krävs för straffansvar. Åklagarna har ofta en restriktiv attityd till att åtala före detta anställda för trolöshet mot huvudman när anställda har agerat illojalt under anställning och angripit företagshemligheter (jfr bl.a. Westerlin-målet som refereras nedan där de före detta anställda polisanmäldes för trolöshet mot huvudman men åtalet omedelbart avskrevs). Åklagarnas restriktiva hållning är måhända ett resultat av HD:s uttalanden i NJA 1984 s. 665: "För att ett handlande av en förtroendeman i ett fall som det förevarande skall vara straffbart som trolöshet mot huvudman får krävas att förtroendemannen har begagnat sig av just den speciella position som han intog i förhållande till huvudmannens avtalskontrahenter (jfr NJA II 1942 s. 461 och 464-465). När det som i detta fall är fråga om en arbetstagarare i förtroendeställning gäller det alltså att bestämma, om den skadevä-lande handlingen skall hänföras till förtroendeställningen eller till anställningsförhållandet i allmänhet. Om arbetstagararen t.ex. upp-lyser arbetsgivarens kunder om sin avsikt att lämna anställningen och starta eget företag, kan förfarandet innefatta ett åsidosättande av den lojalitetsförpliktelse som följer av anställningsavtalet, särskilt om arbetstagararen i någon form försöker påverka arbets-givarens kunder att gå över till det nya företaget. Förfarandet kan emellertid i allmänhet inte anses utgöra något missbruk just av förtroendeställningen." Det skall dock noteras att två justitieråd i ett tillägg till HD:s domskäl uttalade att just angrepp på företagshem-ligheter kan vara en sådan situation då arbetstagararens agerande är

straffbart: ”Detta innebär självfallet inte att en arbetstagare, som avser att sluta sin anställning för att börja en verksamhet i konkurrens med arbetsgivaren, har rätt att under anställningens bestånd vidta åtgärder för att exempelvis förmå arbetsgivarens kunder att gå över till det planerade företaget. Men det synes inte stå väl överens med grunderna för 38 § avtalslagen att låta sådana förfaranden från arbetstagarens sida omfattas av straffbarhet enligt 10 kap. 5 § BrB utom i undantagsfall såsom när missbruket avser en företagshemlighet.”

Företagshemligheter i konkurs

Frågan om hur FHL kan tillämpas när den näringsidkare i vars verksamhet företagshemligheterna förekom har försatts i konkurs är inte närmare belyst i förarbetena till FHL. Christina Wainikka har i antologin Persson m.fl. (ed.) Immaterialrätt & Sakrätt under rubriken Sakrättsliga aspekter på företagshemligheter (s. 245 ff) belyst frågan. Wainikkas uppfattning är att en anställd alltså är förhindrad att nyttja arbetsgivarens företagshemligheter om arbetsgivaren försätts i konkurs och konkursboet sedermera träder in i anställningsavtalet eller om den anställda med lönegaranti arbetar kvar med konkursboet eller om den anställda med lönegaranti arbetar kvar med konkursboet som arbetsgivare under sin uppsägningstid. Om arbetstagaren däremot inte har någon arbetsplikt, har konkursboet aldrig varit arbetsgivare åt den före detta anställde och den anställde har inte heller haft någon affärsförbindelse med konkursboet varför FHL enligt Wainikka inte skulle vara tillämplig i denna situation.

I MEC-Gruppen-målet aktualiserades det sakrättsliga perspektivet på företagshemligheter. Den anställda som angripit företagshemligheter hade varit anställd i Keller-bolaget men lämnade detta bolag den 4 juni 1997, samma dag som bolaget försattes i konkurs. MEC-Gruppen förvärvade den 26 juni 1997 tillgångarna i Keller-bolagets konkursbo. Det fanns således aldrig något anställningsförhållande mellan käranden MEC-Gruppen och svaranden Camilla L. Camilla L. dömdes trots det av tingsrätten att betala skadestånd till MEC-Gruppen enligt 7 § FHL även med avseende på det nyttjande som skett efter det att anställningen upphörde. Sollentuna tingsrätts dom är knappast förenlig med FHL, eftersom

tingsrätten bortsett från att det inte funnits någon anställningsrelation mellan MEC-Gruppen och Camilla L som förhindrade Camilla L att utnyttja företagshemligheterna.

Säkerhets- och bevissäkringsåtgärder

Interimistiska åtgärder är centrala i hanteringen av ett angrepp på företagshemligheter eftersom skadeverkningarna kan minska avsevärt vid ett tidigt ingripande och pågående angrepp kan bringas till ett upphörande.

Interimistiska beslut och sannolika skäl

Av 13 § FHL följer att domstolen kan meddela interimistiskt förbud mot fortsatt angrepp på en företagshemlighet om det föreligger sannolika skäl att en företagshemlighet angripits och det skäligen kan befaras att svaren kommer att sabotera utövandet av kärandens rätt. Det skall särskilt noteras att talan om interimistiskt förbud inte kan föras självständigt, utan måste föras i anslutning till talan om slutligt förbud (jfr NJA 2000 s. 435, och Svea hovrätts beslut i mål nr Ö 797/93, beslut 1997-10-24). Käranden kan också yrka provisoriska åtgärder enligt 15 kap. rättegångsbalken och i viss utsträckning utnyttja de bevissäkringsmöjligheter som finns inom immaterialrätten genom s.k. intrångsundersökning. I processer rörande angrepp på företagshemligheter är det av yttersta vikt att käranden *dels* kan säkra bevisning om svarandens angrepp och *dels* kan få angreppet att upphöra så snabbt som möjligt. Lyckas käranden åstadkomma antingen ett interimistiskt förbud, ett förvarstagande av företagshemligheterna eller en intrångsundersökning har käranden en tydlig taktisk fördel inför fortsatta förhandlingar eftersom angreppet upphört eller bevisläget stärkts. De mål, som vi granskat där domstolarna meddelat interimistiska åtgärder, har i många fall förlikts. Av denna anledning har vi sett ett behov av att redogöra för domstolarnas syn på rättighetshavarens ansökan om interimistiska säkerhetsåtgärder. Flertalet beslut om säkerhetsåtgärder överklagas inte från tingsrätten, vilket också är förklaringen till att vi i huvudsak refererar tingsrättsbeslut.

Huruvida käranden visat sannolika skäl för att dennes företagshemligheter angripits är resultatet av en in casu-bedömning. I de

beslut vi har granskat har domstolarna ansett att följande grunder utgjort sannolika skäl och bifallit yrkandet om interimistiskt beslut:

1. Svarandens (en tidigare anställd) kontakter med kändans kunder, vilket kunde styrkas med kopior av kundbrev (Lugnviks Mek & Maskin). Svaranden hade också registrerat en firma med motsvarande verksamhet som kändans.
2. Svarandens (en tidigare anställd) kopiering av kändans datorfiler och kundregister under bestående anställning, vilket kunde styrkas genom teknisk analys av företagets datorer (Verktyspecialisten).
3. Svarandens (en tidigare anställd) kopiering av en konkurrentundersökning, vilket kunde styrkas genom vittnesmål av en anställd som påträffat den anställda vid kopieringen (VA-ingenjörerna). Svaranden hade också registrerat en firma med motsvarande verksamhet som kändans.
4. Svarandens (en tidigare anställd) skickande av filer med information om företaget till sin privata e-postadress, vilket kunde styrkas genom kopior av e-postmeddelandena (Peek Traffic).
5. Svarandens (en tidigare anställd) avlägsnande av pärmar med kundinformation, vilket kunde styrkas genom förteckning över saknade akter (Teletrade).

Det förekommer naturligtvis att domstolarna avslår kändans yrkande om interimistiska åtgärder. I målet Språkcentrum hade tingsrätten meddelat interimistiskt förbud för svaranden att använda en kundförteckning. Hovrätten hävde dock det interimistiska beslutet med hänvisning dels till att kändans inte visat att företagshemligheterna utnyttjades och dels till att svarandens eventuella innehav av företagshemligheterna inte var tillräckligt för att det skulle föreligga sannolika skäl för att svaranden nyttjade och därmed angrep kändans företagshemligheter.

I målet Westerlins maskinfabrik grundade kändans sin ansökan om interimistiskt beslut på att konkurrenten (tre avhoppade före detta anställda) i sin korrespondens med kunder hade hänfört sig till Westerlins tekniska beteckningar och hade utnyttjat sin kännedom om kundernas maskinnehav och servicebehov.

Svaranden menade att de tekniska beteckningarna härrörde från svarandens kunder varför något angrepp på kändans företags-hemligheter således inte skett. Trelleborgs tingsrätt och senare Arbetsdomstolen avslåg yrkandet om interimistiskt beslut.

I målet AO-frukt hävdade kändans att svaranden (en tidigare anställd) tagit med sig pris- och beställningslistor från sin tidigare arbetsgivare och att dessa utnyttjades i konkurrerande verksamhet. Lunds tingsrätt och senare Arbetsdomstolen fann att det inte förelåg sannolika skäl eftersom en beställningslista som sprids till kunder inte kunde utgöra en företagshemlighet. Vidare rådde enligt AD osäkerhet hur svaranden kommit över och utnyttjat registren.

Det är svårt att dra några slutsatser utifrån de omnämnda besluten, särskilt som besluten är knapphändigt motiverade. Möjligen kan man konstatera att domstolarna är mer benägna att bifalla yrkanden om interimistiskt beslut om kändans kan visa "hård" bevisning i form av e-post, brev eller rapporter från datoranalyser som visar att svaranden har angripit företagshemligheter, liksom om angreppet avser sådan information t.ex. kundregister som uppenbart utgör företagshemligheter. Ett annat exempel på när domstolen skulle kunna tänkas anse att sannolika skäl föreligger är när svaranden kan visa på oförklarliga avvikelser i svarandens material såsom exempelvis stavfel, nummerkoder etc. I AO-frukt argumenterade kändans att svaranden efterbildat beställningsformulär vilket framgick av stavfel men fick inte bifall. I två mål om företagshemligheter styrkte kändans påståendet om att angrepp skett genom att visa att svaranden hade gjort samma felstavningar som kändans vid ett utskick (Svea hovrätt, Ö 1590/93, beslut 1193-04-26, och Svea hovrätt, mål nr Ö 4426/97, beslut 1997-10-24). I ett mål om upphovsrättsintrång, efterbildning av telefonkatalog där svaranden efterbildat felaktigheter, tog Svea hovrätt (Svea hovrätt mål nr Ö 3990-01, beslut 2001-06-14) likaså avvikelserna till intäkt för att intrång förelåg. Om svaranden inte utnyttjar företagshemligheterna, de påstådda företagshemligheterna befinner sig i gränslandet mellan information och kunskap eller det är tveksamt huruvida informationen hållits hemlig finns det risk för att domstolen avslår yrkandet. Se dock Svea hovrätts beslut i mål nr Ö 4426/97, beslut 1997-10-24, där en förteckning över annonsörer ansågs vara hemlighållen trots att det framgick av de

enskilda annonserna vem som var annonsör. Hovrätten ansåg att sammanställningen var hemlig trots att de enskilda uppgifterna inte hållits hemliga.

Förvarstagande enligt 15 kap. 3 § rättegångsbalken

På motsvarande sätt som möjligheten att åstadkomma ett interimistiskt förbud är ytterligt betydelsefull är rättighetshavarens möjlighet att åstadkomma ett s.k. förvarstagande enligt 15 kap. 3 § RB utan motpartens föregående hörande (15 kap. 5 § RB) av stor betydelse; detta eftersom begäran om överlämnande av företagshemligheter enligt 14 § FHL inte kan yrkas interimistiskt (se närmare hovrätterns beslut i Teletrade och Arbetsdomstolens beslut i AO-frukt där sådana yrkanden avlogs). Nämda möjlighet har kommit väl till användning i processer rörande företagshemligheter där käranden haft företagshemligheter lagrade på datormedia (se nedan Teletrade, Lugnaviks Mek & Maskin, Verktygsspecialisten, Hammarö Forshaga Kil Bussresor och VA-Ingenjörerna där domstolarna biföll sökandens yrkande om förvarstagande). Ett beslut om förvarstagande enligt 15 kap. RB innebär i normalfallet att den förvarstagna egendomen tas i förvar av kronofogdemyndigheten eller av en syssloman, exempelvis en advokat. Detta innebär att käranden inte kan undersöka egendomen (se dock Svea hovrätts beslut i mål nr Ö 2631-98, beslut 1998-06-15, i vilket sökanden gavs möjlighet att undersöka förvarstagna produkter som utgjorde varumärkesintring). I Tingsrad Papper meddelade dock Örebro tingsrätt en åtgärd enligt 15 kap. 3 § RB av innebörd att företagshemligheterna skulle överlämnas till käranden. Beslutet fastställdes av AD. Genom att käranden får kontroll över det förvarstagna materialet får käranden möjlighet att analysera materialet, vilket inte kan ske när materialet är i kronofogdemyndighetens eller i en sysslomans förvar. I Peek Traffic har Karlstads tingsrätt förordnat om kvarstad, och inte förvarstagande, avseende svarandens datorfiler utan att svaranden har beretts tillfälle att yttra sig över kärandens yrkande.

Intrångsundersökning

Inom immaterialrätten finns det möjligheter att genomföra en s.k. intrångsundersökning i syfte att säkra bevisning om intrång i immateriella rättigheter liksom omfattningen av intrånget (se bl.a. 56

a) – f) §§ upphovsrättslagen närmare beskrivet i Bengtsson, Henrik; Intrångsundersökning i NIR nr 4 2000, s. 499 – 514). Svenska staten har inte, trots att en sådan skyldighet följer av det s.k. TRIP-s-avtalet (Trade Related Aspects on Intellectual Property Rights), infört en motsvarande möjlighet i FHL. I vårt sökande efter FHL-praxis har vi dock funnit två tingsrättsbeslut, där käranden har beviljats intrångsundersökning på immaterialrättslig grund och där käranden senare kunnat använda den säkrade bevisningen till styrkande av att ett angrepp på företagshemligheter skett (se närmare Verktygsspecialisten och Pivab). I Verktygsspecialisten påstod käranden att svarande gjort intrång i upphovsrätt, nämligen i det s.k. sui generis-skyddet och katalogskyddet för databaser genom att kopiera datorfiler och kundregister. I Pivab påstod käranden att svaranden hade kopierat ritningar till en lackbox. Tingsrätten ansåg dock inte att käranden visat att det skäligen kunde antas att svarande gjorde intrång i kärandens upphovsrätt, sannolikt på grund av att fångskedjan beträffande ritningarna var något komplicerad. Däremot bifölls yrkandet om intrångsundersökning på varumärkesrättslig grund.

Interimistiskt beslut utan motpartens hörande

I ett flertal av de interimistiska beslut vi granskat har käranden yrkat att intrångsundersökning eller beslut om förvarstagande skall meddelas utan motpartens hörande. Domstolarna har medgivit sådana yrkanden i Lugnaviks Mek & Maskin, Verktygsspecialisten, Hammarö Forshaga Kil Bussresor, VA-Ingenjörerna och Peek Traffic. Den gemensamma nämnaren i nämnda mål är att informationen har varit lättflyktig innebärande att risken för undanskaffande, kopiering eller röjande för tredje part, och den därmed förknippade skaderisken om svaranden tillåts yttra sig över yrkandet, varit hög. Av förarbetsuttalanden beträffande intrångsundersökning avseende digitala verk i prop. 1998/99:11 s. 71 och s. 88, framgår att datorlagrat material är sådant material som efter förvarning kan raderas på några minuter. Därför skall huvudregeln om kommunikation mellan parterna inte tillämpas i dessa fall utan beslut om intrångsundersökning skall meddelas utan motpartens hörande. Motsvarande synpunkter torde vara tillämplig på lättflyktiga företagshemligheter.

Slutord

Det pågår för närvarande ytterligare ett antal intressanta FHL-mål i svenska domstolar (bl.a. Örebro tingsrätt mål nr T 3022-04, Trelleborgs tingsrätt mål nr T 607-03, Norrköpings tingsrätt mål nr T 498-05, Stockholms tingsrätt mål nr T 18329-03 och Malmö tingsrätt, mål nr T 9671-04 som samtliga rör anställdas angrepp på företagshemligheter, en kommersiell tvist i Malmö tingsrätt [mål nr T 3391-03] och i Västrmanlands tingsrätt [mål nr T 3197-02] rör den internationellt privaträttsliga tillämpningen av FHL och en tvist i Stockholms tingsrätt [mål nr T 1894-03] rör Arlas påstådda angrepp på en uppfinnarens företagshemligheter). Käranden i det ovan berörda Interextmålet, Intertext, har ansökt om prövningstillstånd i Högsta domstolen för att få prövat hur en licensupplåtelse av företagshemligheter skall tolkas.

Under de två och ett halvt senaste åren har det meddelats lika många domar och beslut som meddelades under de första tolv åren efter att FHL trätt i kraft. Sammantaget är rättsområdet föremål för omfattande utveckling och betydelsen av lagen om skydd för företagshemligheter kommer snarast att öka under de närmaste åren.

Under våren 2005 tog laguskottet ställning till motion 2004/05:L315 i vilken motionerades om en översyn av lagen om skydd för företagshemligheter. Motionärerna menade att straffbestämmelserna i lagen om skydd för företagshemligheter inte är tillfredsställande såvitt gäller en anställd som inom ramen för tilldelade arbetsuppgifter tar del av företagshemlig information. Vidare innehåller lagen, enligt motionärerna, brister såvitt gäller bestämmelserna om skadestånd. Motionärerna ansåg vidare att lagen bör kompletteras med bestämmelser om bevissäkring i likhet med vad som redan gäller inom den immaterialrättsliga lagstiftningen. Motionärerna anförde också som exempel en situation där en styrelseledamot i ett aktiebolag lämnar ut en företagshemlighet i bolaget till ett annat företag i branschen som sedan utnyttjar hemligheten och undgår ansvar enligt FHL. Motionären pekade slutligen på problemet att inhyrda arbetstagare inte omfattas av 7 § lagen om skydd för företagshemligheter.

Laguskottet (2004/2005:LU11) avslog motionen och menade att något tillkännagivande till regeringen inte var nödvändigt, vid

kammaromröstningen bifölls dock motionen (riksdagsskrivelse 2004/05:179). Ärendet handläggs för närvarande av enheten för associationsrätt på Justitiedepartementet som planerar en offentlig hearing rörande översynen under hösten 2005. Det är glädjande att riksdagen uppdragit åt regeringen att utreda de ändringar vi efterlyst i artikeln Företagshemligheter i domstolarnas praxis respektive debattartikeln »Stärkt skyddet för företagshemligheter» i Dagens Industri. I tillägg till vad motionärerna anför i nämnda motion bör Justitiedepartementet också beakta de problem beträffande sekretess för företagshemligheter i allmän domstol som be-lysts av advokaten Henrik Thyselius i Ny Juridik 2:05 i artikeln »Företagshemligheter i allmän domstol», liksom de synpunkter som framförs i Andreas Perssons tillämpningsuppsats »Skydd för företagshemligheter vid tvistelösning» (publicerad på www.jur.lu.se/internet/biblioteket/examensarbeten.nsf)

REFERENSER

Litteratur

- Fahlbeck, Reinhold: *Lagen om skydd för företagshemligheter. En kommentar och rättsöversikter, andra upplagan*, Norstedts 2004
- Persson, Andreas: *Skydd för företagshemligheter vid tvistelösning*, www.jur.lu.se/internet/biblioteket/examensarbeten.nsf
- Persson, Levin & Wolk (ed): *Immaterialrätt och sakrätt*, Skrifter utgivna av Juridiska Fakulteten vid Stockholms universitet nr 71, 2002
- Pålsson, Per: *Skydda kunskap. Säkerhetsåtgärder i civilprocess avseende konkurrensklausuler och företagshemligheter* i antologin Affärsjuridiska uppsatser 1999 utgiven av Advokatfirman Vinge
- Thyselius, Henrik: *Företagshemligheter i allmän domstol*, Ny Juridik 2:05
- Westberg, Peter: *Det provisoriska rättskyddet i tvistemål – En funktionsstudie över kvarstad och andra civilprocessuella säkerhetsåtgärder*, Juristförlaget, 2004

Domar NJA 1984 s. 665	Riksåklagaren <i>.l.</i> Manfred S	Hovrätten för Nedre Norrlands dom i mål nr B 823-03	Åklagaren <i>.l.</i> Astner och Löstrand (Citeras "Lingbokedian") Lagakraftvunnen dom
AD 21/03	Frösunda Assistans <i>.l.</i> A-M D och Anemon Personlig Assistans (Citeras "Frösunda")	Sollentuna tingsrätts dom i mål nr T 173-99	MEC-Gruppen i Halmstad AB <i>.l.</i> C. Lee och C.L. Design (Citeras "MEC-gruppen") Förlikt i hovrätten
AD 61/03	Malakiten <i>.l.</i> A Lind, A Wallander och Trollhättans stenservice (Citeras "Malakiten")	Stockholms tingsrätts dom i mål nr T 17224-99	International Security Exchange Curaçao <i>.l.</i> OM Technology AB (Citeras "OM-målet") Lagakraftvunnen dom
Svea hovrätts dom i mål nr B 5221-03	Åklagaren <i>.l.</i> A Bavand m fl (citeras "Ericsson") Domen överklagades av två av de tilltalade men HD meddelade inte prövningstillstånd	Stockholms tingsrätts dom i mål nr T 19853-01	Talarforum i Skandinavien AB <i>.l.</i> P Johansson och Talk Nordic i konkurs AB (Citeras "Talarforum") Lagakraftvunnen dom
Svea hovrätts dom i mål nr B 5480-03	Åklagaren <i>.l.</i> G Ek (Citeras "Svea Idrottsförslag") Lagakraftvunnen dom	Stockholms tingsrätts dom i mål nr B 7192-04	Åklagaren <i>.l.</i> C Richter (Citeras "Sony Ericsson") Lagakraftvunnen dom
Svea hovrätts dom i mål nr T 9302-02	Intertex AB <i>.l.</i> Hotline Production AB och Hotline Export AB (Citeras "Intertex") Överklagad till Högsta domstolen, HD:s mål nr T 2673-05, frågan om prövningstillstånd har inte prövats vid artikelns pressläggning	Uppsala tingsrätts dom i mål nr 3584-03	BildaBolag <i>.l.</i> Aktiebolags tjänst AB <i>.l.</i> M Bergman Domen har överklagats till Arbetsdomstolen, AD:s mål nr B 71/05
Hovrätten för Västra Sveriges dom i mål nr B 4827-02	Åklagaren <i>.l.</i> A Langhard (Citeras "STS") Lagakraftvunnen dom	Interimistiska beslut Arbetsdomstolens beslut 2003-10-10 i mål nr B 103/03	A-Frukt AB <i>.l.</i> AO Frukt i Lund AB och J Ohlsson (Citeras "AO-frukt")
Hovrätten för Västra Sveriges dom i mål nr B 3146-04	Åklagaren <i>.l.</i> P Gillner (Citeras "Swedmec") Lagakraftvunnen dom		

- Arbetsdomstolens beslut 2003-08-05 i mål nr B 76/03
Westerlins maskinfabrik AB ./.
FPB Engineering AB m.fl.
(Citeras "Westerlins maskin-
fabrik")
- Arbetsdomstolens beslut 2004-12-14 i mål nr B 129/04
AB Tingstad Papper ./.
Produktion Sweden AB m.fl.
(Citeras "Tingstad Papper")
- Svea hovrätts beslut 1993-04-26 i mål nr 1590/93
Fakta Informationsförlag FI
AB ./.
Skattetekniska Byrån AB
- Svea hovrätts beslut 1997-10-24 i mål nr 4426/97
Tjälldén-Gruppen AB ./.
Villafamiljen AB m.fl.
- Svea hovrätts beslut 1998-06-15 i mål nr Ö 2631-98
- Svea hovrätts beslut 2001-06-14 i mål nr Ö 3990-01
- Hovrättens över Skåne och Blekinge beslut 2002-01-22 i mål nr Ö 3040-01
Tele-Trade e-Insurance AB ./.
Anslut Ekonomi & Försäkrings
AB
(Citeras "Teletrade")
- Karlstads tingsrätts beslut 2003-03-26 i mål nr T 560-03
Peek Traffic AB ./.
T Rysjö
(Citeras "Peek Traffic")
- Karlstads tingsrätts beslut 2004-12-23 i mål nr T 2425-04
Hammarö Forshaga Kil Buss
Karlstad AB ./.
Europaresor
Business & Leisure AB m.fl.
(Citeras "Hammarö Forshaga
Kil Buss")
- Varbergs tingsrätts beslut 2003-06-16 i mål nr T 1350-03
Pivab International AB ./.
Bolest i Varberg
(Citeras "Pivab")
- Örebro tingsrätts beslut 2004-01-29 i mål nr T 412-04
VA-Ingenjörerna Renare Vatten
RV AB ./.
J. Carlsson
(Citeras "VA-Ingenjörerna")
- Örebro tingsrätts beslut 2004-12-07 i mål nr T 3885-04
Verktygsspecialisten i Örebro
och Arboga AB ./.
S Calais m.fl.
(Citeras "Verktygsspecialisten")
- Östersunds tingsrätt beslut 2003-10-10 i mål nr T 1533-03
Lugnviks Mek & Maskin ./.
M. Jonsson
(Citeras "Lugnviks Mek &
Maskin")